

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Tomáše Rychlého a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **V. A.**, zastoupený JUDr. Petrem Adámkem, advokátem se sídlem Jeseniova 837/10, Praha 3, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 8. 2021, č. j. 20 Az 12/2021 – 30,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 8. 2021, č. j. 20 Az 12/2021 – 30, **se zrušuje**.

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 5. 2021, č. j. OAM-41/LE-VL17-VL16-2021, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

[1] Včas podanou kasační stížností napadl žalobce rozsudek Krajského soudu v Ostravě (dále jen „*krajský soud*“) ze dne 4. 8. 2021, č. j. 20 Az 12/2021 – 30, jímž byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 5. 2021, č. j. OAM-41/LE-VL17-VL16-2021. Tímto rozhodnutím byla zamítnuta žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany podle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění účinném pro projednávanou věc (dále jen „*zákon o azylu*“), jako zjevně nedůvodná.

[2] Při posuzování žaloby vycházel krajský soud z následujícího skutkového stavu. Žalobce podal dne 2. 4. 2021 žádost o udělení mezinárodní ochrany, v níž uvedl, že se narodil v Zakarpatské oblasti a zde také naposledy pobýval. Do České republiky přijel koncem roku 2010 autem přes Maďarsko a Slovensko, protože „*chtěl z Ukrajiny zmizet*". Ke svým politickým aktivitám uvedl, že agitoval proti bývalému prezidentovi Janukovyčovi, dobrovolně sbíral podpisy od lidí, vozil autem lidi do Lvova a Kyjeva, aby hlasovali proti prezidentovi, nebo pomáhal kamarádovi, aby utekl do USA. Jako důvod žádosti o mezinárodní ochranu uvedl, že když jezdil do Kyjeva ohledně protestů, tak jej tam zadrželi. Dále uvedl, že měl v zemi původu problém související s půjčkou ve výši 12 tisíc amerických dolarů. Do České republiky jezdil pracovat, od roku 2010 se již zpět na Ukrajinu nevrátil. Obává se, že jej tam budou trestně stíhat kvůli půjčce v bance a kvůli dluhu ho zavřou do vězení.

[3] Krajský soud poté konstatoval, že zákon o azylu u zjevně nedůvodných žádostí počítá s konceptem tzv. bezpečné země původu (§ 16 odst. 2 zákona o azylu). Definici tohoto pojmu lze nalézt v § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu. Charakteristickým znakem řízení o udělení mezinárodní ochrany v případě bezpečných zemí původu je zvýšení důkazního břemene a břemene tvrzení ve vztahu k žadatelům z bezpečných zemí. Pokud se udělení mezinárodní ochrany domáhá žadatel ze země patřící mezi tzv. bezpečné země původu, což je případ žalobce, je jeho úkolem přesvědčit příslušný správní orgán, že Ukrajina pro něj bezpečnou zemí původu není a jeho mimořádný azylový příběh odůvodňuje věcné posouzení jeho žádosti ve smyslu § 12 až § 14b zákona o azylu.

[4] Krajský soud se ztotožnil se závěrem žalovaného, že žalobce neprokázal, že Ukrajinu v jeho případě nelze považovat za bezpečnou zemi původu. Poukázal na to, že žalobce uplatnil dva okruhy značně obecných žalobních námitek; první z nich se týkal tvrzeného zadržení žalobce v souvislosti s protesty proti bývalému prezidentovi Janukovyčovi a druhý souvisel s jeho půjčkou v bance a jemu hrozícímu nebezpečí kvůli nesplacenému dluhu. Co se týče prvního okruhu námitek, krajský soud uvedl, že žalobce ve správním řízení ani v žalobě netvrdil žádné skutečnosti, ze kterých by bylo možné reálně usuzovat, že právě jemu hrozí v případě návratu do vlasti jakékoliv nebezpečí v souvislosti s více než 10 let starými politickými aktivitami, ke kterým mělo navíc dojít za jiné politické situace (bývalý prezident Janukovyč byl sesazen již v roce 2014), natož aby se jednalo o nebezpečí, pro které by bylo namístě považovat v případě žalobce domněnku o Ukrajině jako bezpečné zemi původu za vyvrácenou. Za těchto okolností dle krajského soudu postačí hodnocení žalovaného ohledně situace na Ukrajině, které je obsaženo v posledním odstavci na straně 4 jeho rozhodnutí. Nakonec k druhému okruhu žalobních námitek - týkajících se hrozícího nebezpečí v důsledku dluhu na Ukrajině - krajský soud uvedl, že mu není zřejmé, proč by měl být žalobce na Ukrajině v souvislosti s bankovní půjčkou stíhán z azylově relevantních důvodů.

[5] Kasační stížnost podává žalobce (dále jen „*stěžovatel*") z důvodů, které podřazuje pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) soudního řádu správního (dále jen „*s. ř. s.*"). Výslovně neuvádí žádný důvod přijatelnosti kasační stížnosti.

[6] Stěžovatel opakuje své žalobní námitky a důvody, které ho vedly k podání žádosti o mezinárodní ochranu. Dále připomíná, že žalovaný jeho žádost zamítl jako zjevně nedůvodnou s ohledem na to, že Ukrajina je bezpečnou zemí původu. Stěžovatel vytýká žalovanému, že nezohlednil jeho pronásledování, k němuž došlo v částech země původu,

které se za bezpečné nepovažují, přičemž není rozhodné, že z těchto oblastí nepochází. Pro tuto vadu měl krajský soud rozhodnutí žalovaného zrušit. Krajský soud totiž neobjasnil „*vztah a souvislosti*“ mezi osobou stěžovatele a částí Ukrajiny, která není považována za bezpečnou zemi. Nakonec uvádí, že trvají důvodné obavy o jeho bezpečnost v případě návratu na Ukrajinu, neboť v této zemi stále mají určitý vliv lidé, kteří podporují bývalého prezidenta Janukovyče.

[7] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti navrhuje její odmítnutí, případně zamítnutí; napadený rozsudek považuje za zákonný.

[8] Nejvyšší správní soud nejdříve hodnotil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), osobou oprávněnou (§ 102, věta první s. ř. s.), proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná a stěžovatel je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[9] Ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, se Nejvyšší správní soud po posouzení přípustnosti kasační stížnosti zabývá otázkou, zda podaná kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele, a je tak přijatelná. Podle § 104a odst. 1 s. ř. s. (ve znění účinném od 1. 4. 2021) totiž platí, že *jestliže kasační stížnost ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost*.

[10] V usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 – 39 (všechna zmiňovaná rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), Nejvyšší správní soud definoval čtyři typové případy, v nichž jde o přijatelnou kasační stížnost.

[11] Jak uvedl kasační soud již v rozsudku ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 306/2021 - 49, výklad provedený ve zmiňovaném usnesení ve věci sp. zn. 1 Azs 13/2006 není plně využitelný, zvažuje-li soud, zda je třeba výjimečně prolomit pravidla stanovená v § 75 odst. 1 s. ř. s. a § 109 odst. 5 téhož předpisu a přihlédnout při posuzování kasační stížnosti ke skutečnostem, které nastaly až po vydání rozhodnutí krajského soudu, aby bylo zajištěno dodržení norem požívajících aplikační přednost ve smyslu čl. 10 Ústavy, jimiž ve věcech mezinárodní ochrany budou zejména čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „*Úmluva*“) a zásada *non-refoulement* (zásada nenavracení). V těchto případech je třeba se věcně vypořádat s otázkou, zda je prolomení namístě, buď v rámci hodnocení přijatelnosti (viz např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2017, č. j. 9 Azs 14/2017 - 30, nebo právě rozsudek č. j. 6 Azs 306/2021 - 49), nebo shledat přijatelnost kasační stížnosti a uvedené otázce se věnovat v rámci meritorního přezkumu (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 2. 2021, č. j. 2 Azs 214/2020 - 46). Také při aplikaci § 104a s. ř. s. je totiž třeba postupovat tak, aby byly dodrženy mezinárodní závazky České republiky plynoucí z čl. 2 a 3 Úmluvy a zásady *non-refoulement*.

[12] Nejvyšší správní soud s odkazem na svou relevantní judikaturu uvedenou níže v nyní posuzované věci shledal, že je nezbytné i bez výslovné námitky stěžovatele (srov. např. rozsudek ze dne 21. 4. 2022, č. j. 10 Azs 47/2022 – 33) přihlédnout

ke skutečnostem, k nimž došlo až po rozhodnutí krajského soudu, a že ve světle těchto skutečností je kasační stížnost přijatelná a důvodná.

[13] Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 24. 3. 2022, č. j. 1 Azs 36/2022 – 31, konstatoval, že dle všeobecně známých informací o změně bezpečnostní situace na Ukrajině je zřejmé, že v zemi dochází k hrozbě z důvodu svévolného násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, a celé území Ukrajiny proto nadále nesplňuje jedno z kritérií bezpečnosti [dle přílohy I směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (procedurální směrnice) a dle § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu]. V nyní projednávané věci informace o zemi původu založené ve spise pochází z dubna a srpna 2020. Tyto informace, stejně jako rozhodnutí žalovaného i napadený rozsudek, byly vydány před počátkem války, která zasáhla celé ukrajinské území. Nemohou proto dokládat, zda Ukrajina tato kritéria splňuje. Z tohoto důvodu nemůže obstát teze, že Ukrajina je bezpečnou zemí původu (k tomu obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021 - 31).

[14] Závěry odkazované judikatury platí i v nyní projednávané věci. Není tedy nadále možné, aby žalovaný ve vztahu ke stěžovatelově žádosti postupoval podle § 16 odst. 2 zákona o azylu, neboť Ukrajinu již nelze považovat za bezpečnou zemi původu. Povinností žalovaného nyní bude, aby se stěžovatelovou žádostí o mezinárodní ochranu dále zabýval. Nejvyšší správní soud ovšem nepředjímá, jak žalovaný žádost posoudí.

[15] Současně je třeba zdůraznit, že žalovaný ani krajský soud nijak nepochybili. Vzhledem k závažnosti situace na Ukrajině je nicméně potřeba prolomit základní pravidla stanovená v § 75 odst. 1 a 109 odst. 5 s. ř. s., a to ve prospěch principu *non-refoulement*, který požívá vyšší právní síly. Napadený rozsudek, jakož i rozhodnutí žalovaného nemohou s ohledem na výše uvedené obstát.

[16] Pro úplnost lze dodat, že s ohledem na povahu shledané vady bylo nadbytečné se zabývat vlastní kasační argumentací.

[17] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů dospěl k názoru, že kasační stížnost je důvodná, a v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. napadený rozsudek krajského soudu zrušil (viz výrok I. tohoto rozsudku).

[18] Jelikož vytýkané vady mají původ již v žalobou napadeném rozhodnutí, zrušil Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s., ve spojení s § 78 odst. 1, 4 a 5 s. ř. s. i rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení, v němž bude vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (viz výrok II. tohoto rozsudku).

[19] V dalším řízení žalovaný opětovně posoudí žádost stěžovatele o udělení mezinárodní ochrany ve světle nových skutečností (zejména aktuálních zpráv o bezpečnostní situaci na Ukrajině), a to i z hlediska naplnění podmínek pro udělení doplňkové ochrany.

[20] V případě, že Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek krajského soudu a současně zrušil i rozhodnutí správního orgánu dle § 110 odst. 2 s. ř. s., je povinen rozhodnout kromě nákladů řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu (§ 110 odst. 3, věta druhá s. ř. s.). Při rozhodování o náhradě nákladů řízení vychází soudní řád správní z celkového úspěchu ve věci (§ 60 odst. 1 s. ř. s.,

ve spojení s § 120 téhož předpisu). Z tohoto hlediska byl úspěšný stěžovatel, a proto má právo na náhradu nákladů řízení vůči žalovanému. Kasační soud nicméně rozhodl o nepřiznání náhrady nákladů řízení stěžovateli podle § 60 odst. 7 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Zvážil přitom, že stěžovatel je v řízení o kasační stížnosti procesně úspěšný toliko z důvodu změny bezpečnostní situace na Ukrajině, kterou nemohli předvídat žalovaný ani krajský soud. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že se žádnému z účastníků náhrada nákladů nepřiznává; viz výrok III. tohoto rozsudku. Stejným způsobem postupoval zdejší soud již ve skutkově a právně podobných případech (viz např. rozsudky ze dne 10. 5. 2022, č. j. 6 Azs 71/2021 - 41, a ze dne 27. 4. 2022, č. j. 7 Azs 357/2021 – 23).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 28. července 2022

JUDr. Tomáš Rychlý
předseda senátu